T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2024/269
KARAR NO : 2024/338
KARAR TR : 07/10/2024

ÖZET: Davacının tarımsal arazilerinde, davalı Sulama Birliğinin Ana Statüde belirlenen kriterlere uygun sulama planlaması yapmaması nedeniyle arazilerdeki ekili mahsullerin zarara uğradığı iddiasıyla açılan tazmin davasının, ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : A.K
Vekili : Av. Ö. K
Davalı : Karataş Sulama Birliği
Vekilleri : Av. Ö. K., Av. Ü. K

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, müvekkilinin Burdur ili, ... ilçesi, ... Köyü, ... mevkiinde, üzerinde yonca ve mısır ekili muhtelif taşınmazların maliki olduğunu, davalı Sulama Birliğinin 6172 Sayılı Sulama Birliği Kanunu çerçevesinde hazırlanan Karataş Sulama Birliği Çerçeve Ana Statüsü'nde belirtilen kriterlere uygun sulama planlaması yapmaması nedeniyle müvekkiline ait arazilerde ekili olan mahsüllerde zarar oluştuğunu,Karataş Sulama Birliği Çerçeve Ana Statüsü'ne göre sulama planları bitki türü ve bu bitki türünün ekili olduğu arazi miktarı dikkate alınarak yapılması gerektiğini, oluşan bu zararın tespiti maksadıyla başvurulan Yeşilova Sulh Hukuk Mahkemesinin 2021/3 D.İş sayılı dosyası kapsamında alınan bilirkişi raporuna göre mahsullerde toplam 22.961,52 TL zarar oluştuğunu ve bu zararın *"sulama suyunun zamanında ve/veya yeterli miktarda verilememesi sonucunda oluştuğunun"* belirtildiğini ifade ederek, 22.961,52 TL maddi zararın tazmini istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. Yeşilova Asliye Hukuk Mahkemesi 14/06/2022 tarih ve E.2021/173, K.2022/81 sayılı kararı ile, davanın kısmen kabulüne karar vermiş, bu karar davalı tarafça istinaf edilmiştir.

3. **Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi 07/02/2023 tarih ve E.2022/2900, K.2023/170 sayılı kararı** ile, istinaf başvurusunun değişik gerekçeyle kabulü ile ilk derece mahkemesi kararında 6100 sayılı Kanun'un 355. maddesinde yazılı kamu düzenine aykırılık görüldüğünden ilk derece mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun'un 353/1. fikrası (b-2) bendi gereğince kaldırılmasına ve düzelterek yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın yargı yolu dava şartı yokluğu nedeniyle 6100 sayılı Kanun'un 114/1-b ve 115/2 maddeleri gereğince usulden reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 2017/841 Esas-2018/7574 Karar, 2016/4936 Esas-2017/7586 Karar ve 2015/6483 Esas-2017/1520 Karar sayılı ilamlarında belirtildiği üzere;

Bakanlar Kurulu kararı ile kurulan sulama birlikleri, 6200 sayılı DSİ Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Kanunu, 1580 sayılı Belediyeler Kanunu, 442 sayılı Köy Kanunu ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nda yer alan hükümlerle yönetilmektedir. Sulama birliklerine ait tesislerin yapımı, bakım ve onarımları Devlet Su İşleri ekipmanlarınca yapılmakta ve masraflar DSİ Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanmaktadır. Birlik personelinin atanması ise, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 23 Haziran 1987 tarihli ve 19496 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Kurdukları Birlikler ve Bunlara Bağlı Döner Sermayeli Müessese ve İşletmelerde İlk Defa Memuriyete Atanacaklara Ait Sınav Yönetmeliği"nde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır. Bu nedenlerle davalı sulama birliği kamu kurumu niteliğindedir.

Öte yandan kamu kurumu tarafından kuruluş yasaları uyarınca tesislerin yapımı, bakımı ve kullanım yükümlülüğü yasalardan kaynaklandığı için, böyle bir kamu tesisinin gerek yapılması, gerekse kullanılması veya korunmasındaki kusurdan doğan zararlar, idari karar ve eylemlerden doğan zararlar niteliğinde bulunmaktadır. Bu zararların ödetilmesi istekleri de 11/2/1959 gün ve 17/15 Yargıtay İçtihadi Birleştirme Kararı'nda açıklandığı üzere tam yargı davasının konusunu oluşturduğundan bu tür davalara 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi hükmüne göre idari yargı yerinde bakılması

gerekir. Yargı yolu, taraflarca açıkça veya hiç ileri sürülmese de kendiliğinden (re'sen) dikkate alınır.

Kaldı ki, benzer uyuşmazlıklarda idare mahkemeleri tarafından verilen kararların temyiz incelemesini yapan Danıştay 10. Dairesi 2018/4114 esas-2021/2656 karar, 2016/2144 esas-2021/4111 karar sayılı ilamlarında uyuşmazlığı esastan incelemiş, görevin adli yargı yerinde olduğuna dair bir belirleme yapmamıştır.

Yukarıda açıklanan nedenler ve tüm dosya içeriğine göre; ilk derece mahkemesi kararının 6100 Sayılı HMK'nın 353/1. fıkrası (b-2) bendi gereğince kaldırılmasına, kabul edilen istinaf nedenleri yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden düzelterek yeniden esas hakkında karar verilmesi suretiyle; davacının açtığı tazminat davasının yargı yolu dava şartı yokluğu nedeniyle HMK'nın 114/1-b ve 115/2 maddeleri gereğince usulden reddine, alınması gereken harç, masraf ve vekalet ücretinin davacı üzerinde bırakılmasına karar verilmesi gerekmiştir. ..."

4. Davacı vekili, bu kez 10.695 TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

5. **Isparta 2. İdare Mahkemesi 25/04/2024 tarih ve E.2023/389 sayılı kararı** ile, adli yargının görev alanına giren davada idari yargının görevsiz olduğu kanaatiyle, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına ve dava dosyasının incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Davalı Sulama Birliği, yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri doğrultusunda, ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla kamu tüzel kişiliğini haiz, kanunla kurulmuş bir kamu kuruluşudur.

Böyle olmakla birlikte, bu kuruluşun kişilere sağladığı hizmete ilişkin işlemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, işlemin özel hukuk ilişkilerinden mi yoksa kamusal yetkilerin kullanılmasından mı doğup doğmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projenin hukuka aykırı olduğu nedeniyle iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak davalar ile idarenin aynı plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, suyolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak davaların görüm ve çözümünün, iptal ve tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu, idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız füllere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Sulama işi, bir kamu hizmeti niteliğini taşımakta ise de, Sulama Birliği bu hizmeti ilgili yasaların belirlediği ilkeler ve özel hukuk kurallarına göre yürütmek durumundadır. Su kullanım bedelinin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil iki taraf arasında yapılan sözleşmeye dayanmakta olup taraflar arasındaki sözleşmeden doğan alacakların tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un ilgili hükümleri uygulanmamaktadır.

Taraflar arasında düzenlenen "Su Kullanım Sözleşmesi", daha çok tip sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı söz konusudur. Ancak bu durum, idare ile kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla tip sözleşmeler yoluyla ve kişilerin katılımı ile gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır.

Uyuşmazlık konusu olayda ise; davacı ile davalı Karataş Sulama Birliği arasında imzalanan 16/05/2021 tarihli sulama sözleşmesinin bulunduğu, sözleşmenin 15'inci maddesinde; "Sulama sezonu içerisinde suyun yeterli olmadığı durumlarda sulamada meydana gelen aksaklıklardan ve doğacak olağan dışı arızalar nedeniyle su verilmemesinden ve oluşacak zararlardan Birliğimiz sorumlu değildir." metnine yer verildiği görülmekle birlikte, tarafların iddia ve savunmaları birlikte değerlendirildiğinde, uyuşmazlığın esasının; yapılacak sulama için gerekli ücretin ödenip ödenmediği ve davalı idarece sulama suyunun yeteri kadar ve zamanında verilip verilemediği hususunda toplandığı görülmektedir.

Bu durumda açılan davanın, taraflar arasında su kullanım sözleşmesine dayanan, "sözleşme borcunun gereği gibi ifa edilmediğinden" bahisle özel hukuk hükümleri çerçevesindeki zarar tazmini uyuşmazlığının adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Nitekim; benzer bir uyuşmazlıkta Uyuşmazlık Mahkemesinin 25/09/2023 tarih ve E:2023/480 K:2023/608 sayılı kararı da bu yöndedir. ..."

6. Isparta 2. İdare Mahkemesi tarafından 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için idari ve adli yargı dava dosyaları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

7. Anayasa'nın *"Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi"* başlıklı 168. maddesi şöyledir:

"Tabiî servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabiî servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir."

8. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun *"Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları"* üst başlıklı *"1. Genel olarak"* başlıklı 112. maddesi şöyledir:

"Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür."

9. 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun *"Amaç ve kapsam"* başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı; ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla umumi sulardan faydalanmak üzere Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilmiş veya halen inşa edilmekte olan ya da inşa edilmesi planlanan sulama tesislerini gayelerine uygun şekilde kullanmak, işletmek, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün onayını almak suretiyle işlettirmek, bu tesislerin bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu yürütmek, tesisi geliştirmeye yönelik yeni projeler yapmak, yaptırmak veya tesisi yenilemekle görevli sulama birliklerinin kuruluşu, organlar ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

(2) Sulama birlikleri kamu tüzel kişiliğine sahip olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir."

10. 6172 sayılı Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 2. maddesinde, *"Çerçeve ana statü: Sulama birliklerinde bütçe, borçlanma, borçların ödenmesine ilişkin esaslar, alacakların tahsili, tarifeler, harcama usulü, yatırım programı, personel istihdamı, tasfiye ve benzeri hususların düzenlendiği, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık ile Çevre ve Şehircilik, Maliye ve Tarım ve Köyişleri Bakanlıklarının görüşü alınarak Bakanlık tarafından hazırlanan metni, ifade eder."* denilmiştir.

11. 6172 sayılı Kanun'un *"Birliğin görev alanı ve çalışma konuları"* başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"(1) Birliklere devredilen tesislerin hizmet alanı, birliklerin görev alanı olup sınırları, kapsamı ve ismi DSİ tarafından belirlenir.

(2) Bir görev alanı içerisinde aynı amaçla birden fazla birlik kurulamaz.

(3) Birlik, devraldığı tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu çerçeve ana statüde ve devir sözleşmesinde yer alan esaslara uygun olarak yürütür.

(4) Birliğin çalışma konuları şunlardır:

a) Görev alanı içerisinde yer alan tesislerin işletme, bakım, onarım, yönetim ve yenileme hizmetlerini usul ve esaslarına uygun olarak yapmak.

b) Katılım payını, su kullanım hizmet bedelini ve uygulanan cezaları tahsil etmek.

c) Devraldığı tesislerin yatırım bedellerini geri ödemek.

ç) (Değişik:5/3/2022-7381/27 md.) Devraldığı tesisi DSİ'nin onayını almak suretiyle geliştirmek bu tesis ile ilgili yeni projeler yapmak veya yaptırmak, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmak üzere sulama tesisinin mütemmim cüzü olacak şekilde projeler geliştirmek, enerji tesisleri kurmak ve işletmek veya diğer kurum ve kuruluşlar tarafından geliştirilen, kurulan yenilenebilir enerji tesislerini devralarak işletmek, sulama birliğinin feshi hâlinde tesisleri çalışır hâlde DSİ'ye devretmek.

d) Görev alanı içerisinde su miktarına bağlı olarak ekilecek bitki desenini Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili birimleri ile işbirliği yaparak planlamak.

e) Görev alanı içerisinde öngörülen üretim hedeflerinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere gerekli tedbirleri almak.

f) Sulama ve diğer tarımsal konularda faaliyet gösteren kurumlarla işbirliği yaparak araştırma, geliştirme ve eğitim çalışmalarında bulunmak.

g) Amaç ve görevleri ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek.

ğ) Ortak tesisler için DSİ'ce sarf olunan işletme ve bakım masraflarından kendi payına düşen miktarı ödemek.

h) (Ek:5/3/2022-7381/27 md.) Görev sahası dâhilinde, işlenmeyen ve tarım yapılmayan gerçek ve tüzel kişilere ait tarım arazilerini DSİ'ce düzenlenecek usul ve esaslar dâhilinde, kiralayarak tarımsal üretim yapmak veya yaptırmak."

B. Yargı Kararları

12. 27/11/2020 günlü ve 31317 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 16/07/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı kararında değinilen 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu kapsamındaki sulama

birliklerinin hukuki statüsüne ilişkin gerekçe ve tespitlerin bir kısmı şu şekildedir:

"Anayasa, kanunlar ve CBK ile kamu tüzelkişiliklerine birçok alanda, kuruluş amacına özgü hukuksal durumlar tanınmaktadır. Ayrıca, kamu tüzelkişileri, nitelikleri ve özellikleriyle bağdaştığı ölçüde, özel hukuk tüzelkişilerinin özel hukuk hükümlerine göre sahip olduğu hakları kullanabilmektedir (AYM, E.2006/61, K.2007/91, 30/11/2007). 6172 sayılı Kanun'un 1. maddesinde sulama birliklerinin de kamu tüzelkişiliğine sahip oldukları ve Kanun'da hüküm olmayan hâllerde özel hukuk hükümlerine tabi olacakları belirtilmektedir." (§ 243)

"Kamu tüzelkişileri, devlet tarafından kamu yararının gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan, kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılan tüzelkişilerdir. Bu tüzel kişilerin özel hukuk tüzel kişilerinden farklı olarak üstün ve ayrıcalıklı yetkilere sahip olmasıyla güdülen amaç ise kamu yararının sağlanması ve kamu hizmetinin en iyi şekilde yerine getirilmesidir.

Sulama birliklerinin kuruluşu, yapısı, görev ve yetkileri, mali hükümleri, personel istihdamı, denetimi, tüzelkişiliğinin sona ermesi 6172 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Bu birliklerin özellikle kuruluşları, görev alanları ve denetimlerinde DSİ'nin onay ve yetkisi bulunmaktadır. Sulama birlikleri Anayasa'da özel olarak düzenlenmemiş olup organlarının seçimle oluşmasında anayasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. Sulama birliklerinin temel organı olan başkanlığın oluşumu Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında geçen idarenin kanunla düzenlenmesi ilkesi ile ilgili olup Anayasa'da özel olarak düzenlenmeyen hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının organlarının belirlenmesinde kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Birlik başkanlarına tanınan idari para cezası verme yetkisi de bu kapsamda kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

Diğer yandan sulama birliklerinin kamu personeli arasından Bakan tarafından seçilen başkan tarafından temsil edileceği ve yönetileceğine, başkanlığın ise başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden oluşacağına dair birlik başkanının belirlenme usulü, başkanlığın oluşumu, görev ve yetkileri ile ilgili hususlar Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kalmaktadır. Anayasa'nın anılan hükmüne göre memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği belirtilmektedir. Dava konusu kurallarda da birlik başkanının belirlenme usulü, idari para ceza verme yetkisini de içeren görev ve yetkileri kanunla düzenlendiğinden kanunilik ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır." (§ 252-254)

"Kamu tüzelkişilikleri devam eden birliklerin feshine karar verilmesi ise kamu tüzelkişiliklerinin sona ermesine yol açacaktır. Kanun'un 20. maddesinin (3) numaralı fıkrasında tüzelkişiliği sona erdirilen sulama birlikleri tarafından işletilen sulama tesisleri hakkında 6200 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası "Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur" şeklinde iken 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur" şeklinde değiştirilmiştir. Yürürlükteki Anayasa hükmüne göre kamu tüzelkişiliği ancak kanunla ya da CBK'yla kurulabilir. Aynı şekilde bir kamu tüzelkişiliği ancak kanunla ya da CBK ile kaldırılır. 6771 sayılı Kanun'dan önceki dönemde yürürlükte olan "Kamu tüzelkişiliği, ... kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur" hükmü yürürlükte olmadığından kamu tüzelkişiliğinin artık kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulması veya kaldırılması mümkün değildir.

Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kamu tüzelkişiliğinin, kanunla veya CBK ile kurulacağı şeklindeki düzenleme kamu tüzelkişiliğine sahip sulama birlikleri yönünden de geçerlidir. Kamu tüzelkişiliğinin veya organlarının kanunla veya CBK'ya dayanılarak kurulması zorunluluğu, kamu tüzelkişiliğinin veya organlarının ortadan kaldırılması bakımından da geçerli olacaktır. Bu durumda bir kamu tüzelkişiliği de ancak kanunla ya da CBK ile kaldırılabilir. Dolayısıyla birliklerin DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedileceğini öngören dava konusu (1) numaralı fıkra Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağdaşmamaktadır." (§ 260-262)

"Sulama birlikleri, DSİ'nin belirlediği sulama alanlarında sulama işletmeciliği konusunda hizmet vermek için kurulan, sulama tesislerinin işletme, bakım ve yönetim sorumluluklarını üstlenen, kamu yararının ve kamu hizmetinin yerine getirilmesine yönelik faaliyet gösteren kamu tüzelkişiliğine sahip hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Dolayısıyla sulama birliklerinin sundukları hizmetin kamu hizmeti niteliğinde olduğu açıktır. Kanun'un ek 1.maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise birliğin görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorunda olduğu belirtilmektedir. Her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişiden ilk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere kural uyarınca DSİ'nin belirlediği katılım payı tahsil edilmektedir." (§ 272)

"6172 sayılı Kanun'da 7139 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle sulama birliklerindeki birlik meclisi, yönetim kurulu ve denetim kurulu organları kaldırılmış, birliklerin sadece başkanlıktan oluşacağı kabul edilmiş ve birlikler yeniden yapılandırılmıştır. Dolayısıyla kaldırılan organlarla ilgili düzenlemeleri içeren kural ile yeniden yapılandırma sonucunda en üst yöneticinin görevine son verilebilmesi, alacakların tahsili, gözlemciler ile birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının durumuna ilişkin kurallar da yürürlükten kaldırılmıştır. Kanun'un yürürlükten kaldırılan 19. maddesinde birliğe üye olmayan su kullanıcılarının yükümlülüklerini yerine getirmek koşuluyla tesislerden faydalanabilecekleri öngörülmüş iken 6172 sayılı Kanun'a 7139 sayılı Kanun'la eklenen ek 1. madde ile birliğin görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Sulama birliklerinin kamu tüzelkişiliğine sahip olduğu, Anayasa'da özel olarak düzenlenmediği ve Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca anılan birliklerin teşkilatlarını ve bu bağlamda organlarını belirleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisine sahip olduğu gözetildiğinde anılan takdir yetkisi kapsamında kanun koyucu tarafından kuralla Anayasa'nın 44. maddesinde ifade edilen toprağın verimli olarak işletilmesini koruma ve geliştirme amacına ulaşma bakımından daha etkili ve elverişli görülen farklı bir yapılanma öngörülmesinin sonucu olarak önceki yapılanmaya ilişkin hükümlerin madde metinlerinden çıkarılmasında veya yürürlükten kaldırılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır." (§ 315-316).

13. Uyuşmazlık Mahkemesinin 04/05/2015 tarih ve E.2015/166, K.2015/272 sayılı kararında, özetle; *"sulama işi, bir kamu hizmeti niteliğini taşımakta ise de; ... Sulama Birliği bu hizmeti, ilgili yasaların belirlediği ilkeler ve özel hukuk kurallarına göre yürütmek durumundadır. Su kullanım bedelinin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil iki taraf arasında yapılan sözleşmeye dayanmaktadır. Nitekim, ödemelerin yapılmaması durumunda davalı alacağını, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre değil, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil etmektedir.Taraflar arasında düzenlenen "Sulama Beyan Sözleşmesi", daha çok tip sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı söz konusudur. Ancak bu durum, idare ile kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla tip sözleşmeler yoluyla ve kişilerin katılımı ile gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır. Ortada davacı ile davalı birlik arasında yapılmış bir sulama beyan sözleşmesine dayalı olarak ortaya çıkan uyuşmazlığın özel hukuk hükümlerine göre çözümlenesi gerekeceğinden, davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir."* denilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

14. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Seyfi HAN, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 07/10/2024 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

15. Raportör-Hâkim Murat UÇUR'un, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

16. Dava dosyasının incelenmesinden; Burdur ili, ... ilçesi, ... Köyü, ... mevkiinde, üzerinde yonca ve mısır ekili, ... mevkiinde kain 28/8, 154/63, 154/67, 155/114, 155/74, 155/79, 156/10 ada/parsel sayılı taşınmazların maliki olan davacı ile davalı idare arasında 26/05/2021 tarihli sulama sözleşmesi imzalandığı, yine davacının sulama beyannamesi düzenleyip imzaladığı, dosya kapsamında davalı idare tarafından düzenlenen 2021 tarihli tahsilat raporunun bulunduğu, davacı tarafça iddia konusu maddi zararın tespitiyle başvurulan Yeşilova Sulh Hukuk Mahkemesinin 2021/3 D.İş sayılı dosyasında 04/10/2021 tarihinde dava konusu parsellerde keşif icrası yapıldığı, bu tespit dosyası kapsamında alınan ziraat bilirkişisi raporunda özetle, tespit tarihi itibariyle tespit konusu taşınmazlar üzerinde 2021 üretim yılı için mevcuttaki ürünler dışında farklı bir üretim yapılabilmesi üretim yılının sonuna yaklaşılması nedeniyle mümkün olmadığı, tespite konu taşınmazlar üzerinde bulunan ürünlerde yapılan makro incelemelerde tespit edilen hususların, sulama suyunun bitkilere zamanında ve/veya yeterli miktarda verilememesi sonucunda oluştuğu görüş ve kanaatinde olduğunu, tespite konu taşınmazlar üzerinde yapılan inceleme neticesinde yonca ve mısır ekili alanlar üzerinde sulamanın zamanında ve/veya yeterli miktarda yapılmaması sonucunda maddi zarar meydana geldiğinin tespit edildiği ve tespit edilen zararın tazmini istemiyle davanın açıldığı anlaşılmıştır.

17. Davalı Sulama Birliği, yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri doğrultusunda, ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla kamu tüzel kişiliğini haiz, kanunla kurulmuş bir kamu kuruluşudur.

18. Böyle olmakla birlikte, Anayasa'nın 168. maddesi uyarınca devletin doğal kaynakların aranması ve işletilmesi hakkını Kanunla belli esaslar ve süreler için gerçek ve tüzel kişilere devredebileceğinin kabulü uyarınca Sulama Birliğinin kişilere sağladığı hizmete ilişkin işlemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, işlemin özel hukuk ilişkilerinden mi yoksa kamusal yetkilerin kullanılmasından mı doğup doğmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

19. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projenin hukuka aykırı olduğu nedeniyle iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak davalar ile idarenin aynı plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, suyolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar

tarafından açılacak davaların görüm ve çözümünün, iptal ve tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu, idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

20. Sulama işi, bir kamu hizmeti niteliğini taşımakta ise de, Sulama Birliği bu hizmeti ilgili yasaların belirlediği ilkeler ve özel hukuk kurallarına göre yürütmek durumundadır. Su kullanım bedelinin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil iki taraf arasında yapılan sözleşmeye dayanmakta olup taraflar arasındaki sözleşmeden doğan alacakların tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un ilgili hükümleri uygulanmamaktadır.

21. Taraflar arasında düzenlenen *"Sulama Sözleşmesi"*, daha çok tip sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı söz konusudur. Ancak bu durum, idare ile kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla tip sözleşmeler yoluyla ve kişilerin katılımı ile gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır.

22. Bu durumda, dava konusu uyuşmazlığın yukarıda tanımlanan Sulama Birliği Çerçeve Ana Statüsünün hazırlanmasına veya içeriğine ilişkin olmadığı, bir başka deyişle, davanın Çerçeve Ana Statüsünün veya hükümlerinin iptali davası olmadığı, Çerçeve Ana Statüsünde belirtilen kriterler kapsamında sulama sözleşmesi düzenlendiği, taraflar arasındaki sulama sözleşmesine ve sulama beyannamesine dayanan *"sözleşme borcunun gereği gibi ifa edilmediğinden"* bahisle özel hukuk hükümleri çerçevesindeki zarar tazmini uyuşmazlığının adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

23. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Isparta 2. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin 07/02/2023 tarih ve E.2022/2900, K.2023/170 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Isparta 2. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin 07/02/2023 tarih ve E.2022/2900, K.2023/170 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

07/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye	Üye
Kenan	Doğan	Eyüp	Seyfi
YAŞAR	AĞIRMAN	SARICALAR	HAN

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN